

Francesc Ricart Pidelaserra,
Claudio Briso-Montiano Gil,
Escola Catalana de l'Esport.

LA FORMACIÓ BÀSICA DE TÈCNICS D'ESPORT ADAPTAT A CATALUNYA

Resum

En aquest article s'exposa la situació actual de la formació de tècnics d'esport adaptat a Catalunya, les necessitats existents, l'anàlisi d'aquesta realitat que s'ha fet des de l'Escola Catalana de l'Esport i els programes de formació que aquesta institució ha posat en marxa recentment en col.laboració amb la Federació Catalana d'Esports per a Minusvàlids i amb la majoria dels organismes responsables de l'esport per a persones amb discapacitats.

Paraules clau: discapacitat, esport adaptat, formació, tècnic d'esport base.

Introducció

L'any 1992, amb la celebració a Catalunya dels Jocs Paralímpics i dels Special Olympics, va suposar un moment culminant i difícilment repetible quant a la popularització i promoció de l'esport de les persones amb discapacitat.

Amb l'entusiasme encara viu pels èxits assolits en aquests esdeveniments, cal continuar treballant per a facilitar i millorar la pràctica quotidiana de l'esport entre aquelles persones que, afectades per algun tipus de discapacitat, troben en l'activitat física una eina important d'integració.

Anàlisi de la realitat

Sembla evident que l'esport ha esde-

Figura 1. Anagrama dels Jocs Paralímpics i dels Special Olympics

vingut un dels fenòmens socials més importants del nostre segle i que s'ha convertit, sortosament, en una activitat que aplega cada cop més i més persones, entre altres raons pels seus components lúdics, saludables, d'autosatisfacció, de superació personal, de relació amb els altres, etcètera.

Però també és cert que aquest fenomen no s'ha produït de la mateixa manera, ni molt menys amb tanta intensitat, entre el col·lectiu de persones que presenten algun tipus de discapacitat. S'ha avançat, és evident, i molt; però encara som molt lluny d'aconseguir índexs satisfactoris de participació en la pràctica esportiva de les persones amb discapacitats, malgrat ser aquesta la població que més beneficis en pot treure perquè, a més a més dels assenyalats anteriorment, l'activitat física i esportiva pot ser una eina eficaç per a optimitzar les capacitats residuals físiques, psíquiques o sensorials i, sobretot, ser

un mitjà fabulós en el camí de la integració social.

Fóra complex d'analitzar els motius d'aquesta minça participació en la pràctica esportiva per part de les persones amb discapacitat, perquè, evidentment,

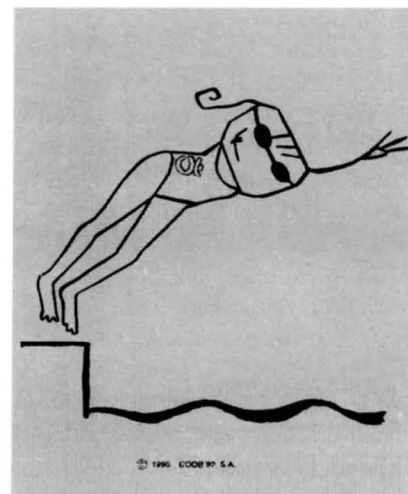

Figura 2. Petra: natació

són el resultat de factors molt diversos. Però volem destacar-ne un que, tot i no ser el que més preval, per si sol pot ser determinant.

Imaginem un poble o un barri qualsevol, l'ajuntament del qual organitza cada estiu cursos de natació amb la participació d'un tècnic d'esport que s'encarrega d'iniciar els nens en aquesta disciplina. Què passarà si un bon dia s'hi apunta un nen paralític cerebral, un nen cec o un que va amb cadira de rodes? Imaginem que el nen ha pogut accedir a la piscina i que la instal·lació està adaptada.

Probablement, aquest tècnic, essent un bon professional, se sentirà una mica desconcertat, una mica confós, insegur... Li agradaria integrar aquest nen a l'activitat que realitza, però ningú no li ha explicat què i com ho ha de fer. Perquè, certament, aquest nen no és igual que els altres i, per molt bona voluntat que hi posi, li serà difícil resoldre la situació de manera satisfactòria. Aquesta situació en què s'ha trobat el tècnic d'esport és, sens dubte, un dels motius que fan que la pràctica esportiva no sigui fàcil ni habitual en la immensa majoria de les persones amb discapacitats. La manca de preparació específica per a atendre aquests casos es pot convertir en un impediment suficient perquè el nen cec, paralític cerebral o amb síndrome de Down no pugui practicar la natació normalment.

La necessitat de formació

Cal, doncs, cercar alternatives a aquestes situacions. Cal que les activitats físiques i esportives adaptades gaudeixin de personal expert per a desenvolupar-les, especialment en el marc de les pràctiques, perquè, d'aquesta manera, el tècnic d'esport pugui fer la seva tasca d'iniciació i promoció esportiva acollint també les persones amb discapacitats.

Què passaria si fos a l'inrevés? Què passaria si, per una mena de màgia, demà

mateix tots els tècnics d'esport de qualsevol pavelló, de qualsevol piscina, de qualsevol instal·lació esportiva tinguessin la preparació adequada per a atendre a la immensa majoria de nens amb discapacitats?

Probablement, res no canviaria substancialment d'un dia per l'altre. Però, segur que no canviarien unes quantes coses i molt aviat? Estem convençuts que sí, que hauríem fet un pas endavant importantíssim, que res no seria igual, que mica en mica les famílies portarien els nens a fer esport amb la seguretat que estarien ben atesos; que les escoles, que la societat en general veurien amb més normalitat que els nens amb disminucions poden nedar i nedar molt bé, que poden córrer, que poden jugar, que poden competir, que

poden passar-s'ho bé... i que no és tan difícil fer-ho.

Doncs bé, això és el que volem fer, aquest és el nostre objectiu. D'entrada, pot semblar quelcom ambiciós, i ho és una mica, però el pla que ens hem traçat també és molt realista.

Volem comptar amb tècnics d'esport que puguin dur a terme la seva tasca amb totes les persones que estiguin interessades a fer esport, independentment de les característiques diferencials que presentin. No volem formar tècnics només en esport adaptat.

L'Escola Catalana de l'Esport

La Llei 8/1988, de 7 d'abril, de l'esport de Catalunya, confia a l'Escola Cata-

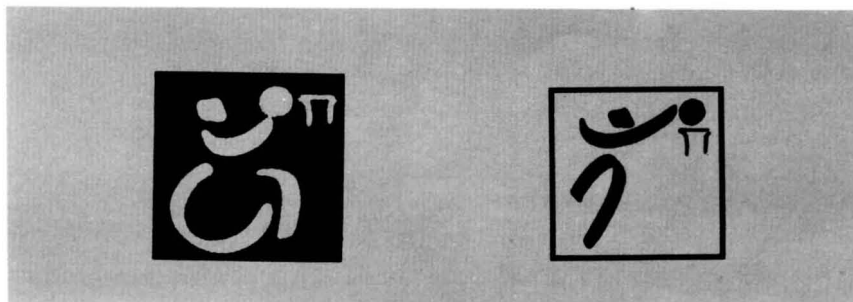

Figura 3. Anagrama del bàsquet i del bàsquet en cadira de rodes

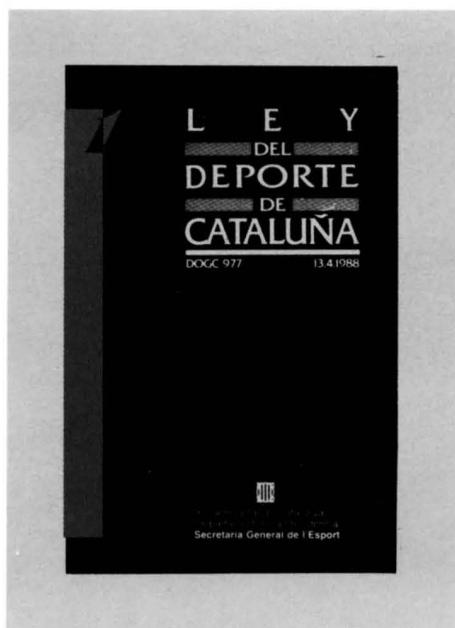

Figura 4. Llei de l'esport de Catalunya

lana de l'Esport la formació, a diferents nivells i en àmbits diversos, de les persones que treballen en el món de l'esport i, molt especialment, d'aquelles que es dediquen a la iniciació i la promoció de la pràctica esportiva. La formació de tècnics en les diferents modalitats esportives adaptades ha de suposar un augment del prestigi i una promoció d'aquest esport, alhora que

Figura 5. Anagrama del tennis i del tennis en cadira de rodes

un avenç en el procés de normalitzar-lo. Amb aquest propòsit, l'Escola Catalana de l'Esport, juntament amb la Federació Catalana d'Esports per a Minusvàlids, ha incorporat, dins els seus programes docents, la formació de tècnics en l'àmbit de les activitats físiques i esportives adaptades als diferents tipus de disminucions (físiques, psíquiques i sensorials). Cal dir que en l'elaboració d'aquests programes han participat també la majoria de les institucions que organitzen l'esport per a persones amb discapacitats. Tenint en compte la gran proximitat que hi ha entre l'esport convencional i la seva versió adaptada, i seguint els criteris d'integració i normalització, s'ofereix ara la possibilitat que qualse-

vol tècnic esportiu pugui tenir la preparació necessària per a la promoció i la iniciació en la pràctica esportiva de totes les persones interessades, més enllà de les seves característiques diferencials.

L'Escola Catalana de l'Esport ofereix ara nous crèdits optatius, l'obtenció dels quals permetrà al tècnic esportiu comptar amb la preparació adequada per a exercir també les seves funcions en la mateixa modalitat esportiva adaptada a les persones amb discapacitats.

Per tal d'avançar en el camí de la integració i de la normalització de la pràctica esportiva en el col·lectiu de persones amb discapacitats, hem d'integrar, en primer lloc, el tècnic esportiu. Pretenem que qualsevol tècnic en natació, en atletisme, en bàsquet, en voleibol, en qualsevol esport, tingui la possibilitat d'ampliar el seus coneixements i el camp d'actuació, aprenent les bases de la versió adaptada de la seva modalitat esportiva. I això és factible i desitjable. A més a més, aquest tècnic podrà facilitar la introducció paulatina de la pràctica esportiva integrada, oberta a persones amb discapacitat o sense, actuant ell mateix com a eix aglutinador d'aquesta activitat.

Estem parlant d'esport de base, perquè evidentment és prioritari, i oferim als tècnics d'esport base ja formats i als que es formaran la possibilitat de complementar els coneixements en la seva especialitat esportiva amb els fonaments de la versió adaptada a les persones amb dèficits visuals o auditius,

amb paràlisi cerebral, paraplegies o amputacions, amb retard mental, etcètera. La formació bàsica i comuna per a tots és la corresponent al tècnic d'esport base (vegeu el quadre 1).

Formació en esport adaptat

La formació específica en esport adaptat s'inicia en el bloc general del programa al qual s'ha incorporat, com a

crèdit optatiu, el seminari "Introducció a l'esport adaptat" (vegeu el quadre 2).

Cursar i aprovar aquest seminari serà exigible per a accedir als crèdits optatius d'esport adaptat que s'incorporaran properament al bloc específic de cada modalitat esportiva. Aquests crèdits, en nombre variable (de 7 a 12) segons les modalitats esportives, tractaran sobre els temes següents:

- Coneixement de les característiques dels diferents tipus de disminucions: aspectes físics, psíquics, educatius i socials.
- Avaluació de les capacitats esportives. Classificacions.
- Adaptacions de tècniques, tàctiques, reglaments, instal·lacions i preparació física.
- Legislació i organització esportiva específica.
- Acció pedagògica. Didàctica i metodologia aplicades. Planificació i implementació de programes.

La Direcció General de la Secretaria General de l'Esport, conjuntament amb les federacions catalanes de l'esport, lliurarà el certificat de tècnic d'esport base de l'especialitat corresponent i d'aquesta especialitat adaptada, un cop cursats i aprovats els quatre blocs (general, específic, complementari i de pràctiques) i els crèdits optatius d'esport adaptat.

Conclusions

La formació dels tècnics en esport adaptat és una necessitat. Sortosament, avui no parlem de projectes, sinó de realitats. Els programes de formació en esport adaptat ja són un fet i tenim la intenció de donar-los el màxim suport i la màxima difusió.

Ens agradaria que, quan en un pavelló poliesportiu o en una piscina calgui contractar un tècnic esportiu, la persona que té la responsabilitat de contractar pugui optar entre els candidats i esco-

Objectius

- Establir una formació que permeti la promoció i la iniciació de les pràctiques esportives.
- Crear una titulació comuna i situar-la en el sistema d'ensenyament establert d'acord amb la legislació vigent.

Estructura

Bloc general

Formació comuna per a totes les especialitats esportives, amb un mínim de 10 crèdits (100 hores); alguns són obligatoris:

- Fonaments de biologia
- Fonaments de psicopedagogia
- Fonaments de l'activitat física i esportiva
- Fonaments d'higiene i primers auxilis

Els crèdits optatius es poden fer escollint entre la diversitat d'opcions plantejades: seminaris, treballs personals, etcètera.

Bloc específic

És el que defineix el camp d'actuació del tècnic i es compon dels fonaments d'un esport concret, amb un mínim de 18 crèdits. Consta també de crèdits obligatoris i optatius.

Bloc complementari

Complementa els dos anteriors en aspectes que no formen part dels continguts troncal del currículum, però que enriqueixen la formació del tècnic, amb un mínim de 2 crèdits.

Bloc de pràctiques

Correspon a la formació pràctica del tècnic en uns centres determinats on pugui aplicar els coneixements adquirits en la seva formació teòrico-pràctica, sota la supervisió d'un tècnic ja titulat, amb un mínim de 20 crèdits.

Requisits dels aspirants

Tenir 16 anys complerts, títol de Graduat Escolar o Ensenyament Secundari Obligatori i certificat mèdic oficial. Per a l'àrea específica, s'establiran segons l'especialitat.

Reconeixement del curs

La Direcció General de la Secretaria General de l'Esport, conjuntament amb les federacions catalanes de l'esport, atorgarà el certificat de tècnic d'esport base en l'especialitat corresponent, un cop cursats i aprovats els quatre blocs.

Quadre 1. Programa de formació del tècnic d'esport base

Objectius

Introduir els tècnics d'esport base en les especificitats pròpies de les activitats físiques i esportives adaptades.

Continguts

1. Conceptes i terminologia
2. Breu història de l'esport adaptat
3. Els diferents tipus de disminucions. El problema de les classificacions
4. L'esport adaptat: modalitats i organitzacions
5. Les actituds i el tracte envers les persones amb disminucions

Requisits

Haver superat el bloc general o estar fent el curs de TEB.

Quadre 2. Seminari "Introducció a l'esport adaptat"

llir, amb el mateix cost, entre un tècnic en natació, per exemple, i un tècnic en natació i natació adaptada. Ambdós han rebut la mateixa formació en natació,

però un d'ells, a més, podrà atendre els pocs o no tan pocs casos de discapacitats que hi hagi o hi pugui haver en el poble o en el barri.

Informació

- Escola Catalana de l'Esport
Av. Països Catalans, 12
08950 Barcelona
- Representacions Territorials de la Secretaria General de l'Esport
C. Jonqueres, 16, planta 15
08003 Barcelona
Tel. 93 - 268 25 00
- Av. del Segre, 76
25007 Lleida
Tel. 973 - 24 28 42
- C. Emili Grahit, 13
17002 Girona
Tel. 972 - 20 04 37
- C. Sant Francesc, 3
43080 Tarragona
Tel. 977 - 20 04 37